

IND I FJORDEN

Af *Helga Bruun de Neergaard*

Tegninger af *Alex Secher*

Fjordene i Grønland er altid en oplevelse, en særlig verden at sejle igennem. Vandet kan være mere stille end en sø, og mere grøn og mere blå end vandet andetsteds. Fjeldene spejler sig og danner med sine mange farver en strålende tidløs verden for sig. Den svage dirren af vandet, som en båd fremkalder, blander de gulgrønne, rødgrå og rustbrune fjeldfarver til tæpper af uendelig skønhed langs siderne af fjorden, og man sejler midt i himlens spejl.

Fjeldene er altid fascinerende at iagttage, altid forskellige, enten de er dækket af sne med tinderne flamingorøde ved solopgang, eller med indskæringer og kløfter dybtblå. Og når sneen efterhånden smelter, dannes de fineste arabesker og skønt formede flader, skabt efter strukturen i fjeldet. Og som solen får magt, glider fjeldet mere og mere ud af sneens ham, og viser sine egne farver i en uendelig rigdom. Det rå fjeld er ikke bare gråt, det har ofte mønstre af begfarvede striber, af rubinrøde afgrænsede tegninger, af mørklilla forvredne skulpturelle former, der får een til at tænke på Mayaernes stentempler.

En lysende blank, grå flade tværs over et fjeld, kan med sine rids minde om assyriske kampbilleder, og når solen skinner på en ellers gråbrun flade, forvandles den til et rustgyldent orgie, som ved trolddom. Øjet nyder og glædes over al denne pragt, og man henrykkes af de skiftende belysninger og fortrylles af denne urgamle skønhed. Enhver fjord har sit eget præg, visse særegenheder, som kun den har. Måske vil man i al stilheden pludselig opfange i tusindvis af fugleskrig, og kommer man nærmere, vil fjeldet blive levende og luften omkring fyldt med pilehurtige fugle, der smutter til og fra. De sidder fredsommeligt på smalle hylder og vogter deres børn, pludselig sætter de af med et skrig og dykker ned i vrede over båden, der forstyrrer det fredelige familieliv. Og luften kan blive ganske formørket af disse tusinder af hvidbrystede alke og skrigende tatterater. Og det stille vand kan komme i voldsom affekt, når bræen for enden af fjorden er gået

for vidt på sin træge vej ud over vandet, og derfor taber et stykke is, der laver voldsomme bølger. Og en voldsom larm lyder, da det vældige stykke bliver plumpet i vandet, det ligger og vugger og drejer sig, indtil det kan komme i balance, efter sin voldsomme fødsel, en betagende oplevelse den sjældne gang det vederfares een at opleve dette. Og så begynder den nyfødte kolos sin vej igennem fjorden, ud til havet. Den vil ikke vokse sig større og større som andre skabninger, men blive mindre og anderledes i sin form. Mange ting kan møde isbjerget på dets vej. Det kan strande på et skær, og bølgerne omkring det vil rokke det og skvulpe det, så et hjørne her og en blok der vil løsne sig og forsvinde i vandet. Straks bliver balancen ganske forrykket, og man ser dette store stykke is tumle af skæret og dreje og vende sig, ja, næsten forsvinde, til det dukker op med vandet pjaskende af revner og fordybninger i rislende små vandfald, som silkefrynser om de grønne og turkisblå fordybninger. Endelig bliver det stille og værdigt, og vandet omkring falder også til ro, og så ser man, hvorledes dets nye form ligesom har afrundet og forskønnet det, på dets næste etape ud mod havet. Tragedien er jo den, at det mangfoldige gange vil gå således til, indtil det er så beskedent, at dets egen mor ikke vil kunne kende det. Solen vil gøre sit til at udmarve dets levetid i sammensværgelse med hav og storm. Men hver dag fødes disse kolosser af indlandsisen, og mange bærer spor af slæder eller ræveekskremitter eller fugleklør, ristet som minderuner på isen. Og alle vil de smuldre, men som i livet, vil der stadig fødes nye, måske lang, lang tid efter at menneskenes æra er forbi.

Unartoqfjorden har en henrivende oplevelse til alle, der kommer der, de varme kilder, denne inkongruente ting i dette kolde land. Man kommer måske sejlene en kold efterårsdag og ser de spidse fjelde forude, og en ganske flad slette om styrbord. To små skyer har lagt sig til hvile inde på den stenfyldte slette, og så ved man, at det er dampen fra de to varme damme. Og er man først hutrende kommet af tøjet, og sidder på sandbunden i varmt vand til halsen, mens kildrende bobler blidt løber op ad kroppen, og man ser isfjeldene sejle koldt forbi i fjorden, hører der umådelig viljestyrke til at forlade dette ubeskrivelige velvære.

Og man forstår, at nordboerne også blev her, tre steder har de boet, og allerinderst anlagde de et nonnekloster. Denne fjord kaldte de Hrafnsfjord. Sejler man ind i nabofjorden Agdluitsoq, vil man efter at have passeret udstedet Sletten, komme til udløbet af en elv, og langt tilbage, som en hvid urolig plet, er et af de største vandfald. Men for at komme der, må man gå igennem en skov, hvilket altid betager, da det er så uendeligt sjældent i dette land. Træerne er vel dobbelt mandshøjde, og da der ikke er vej eller sti, svipper pilegrene og birkeløv om ørerne. Og så står man ved dette fald, hvorfra man længe inden har mærket dråberne sprøjte. En besværlig tur, men antrengelserne værd. Man synker ned og

lader sig afkøle af den fine regn og nyder det prægtige syn. Oppe på sletten ved søen, hvorfra vandfaldet kommer, lå også en nordbogård.

Skovfjorden, hvor man nu har fundet uran, er vel nok den mest frodige fjord. Her boede da også Erik den Røde, og han og hans landsmænd har efterladt sig mange spor. Nu er det fåreholdernes fjord par excellence. En frodig og grøn fjord, med bløde afrundede bevoksede kurver og få ejendommelige fjelde. Her vil man se fåreholdernes huse og stalde, og mængder af glitrende elve, der som bånd binder højderne med fjordens vand. Den ender i to arme, hvoraf den ene slutter med en bræ, og den anden og længere arm var det tættest befolkede sted af nordboere.

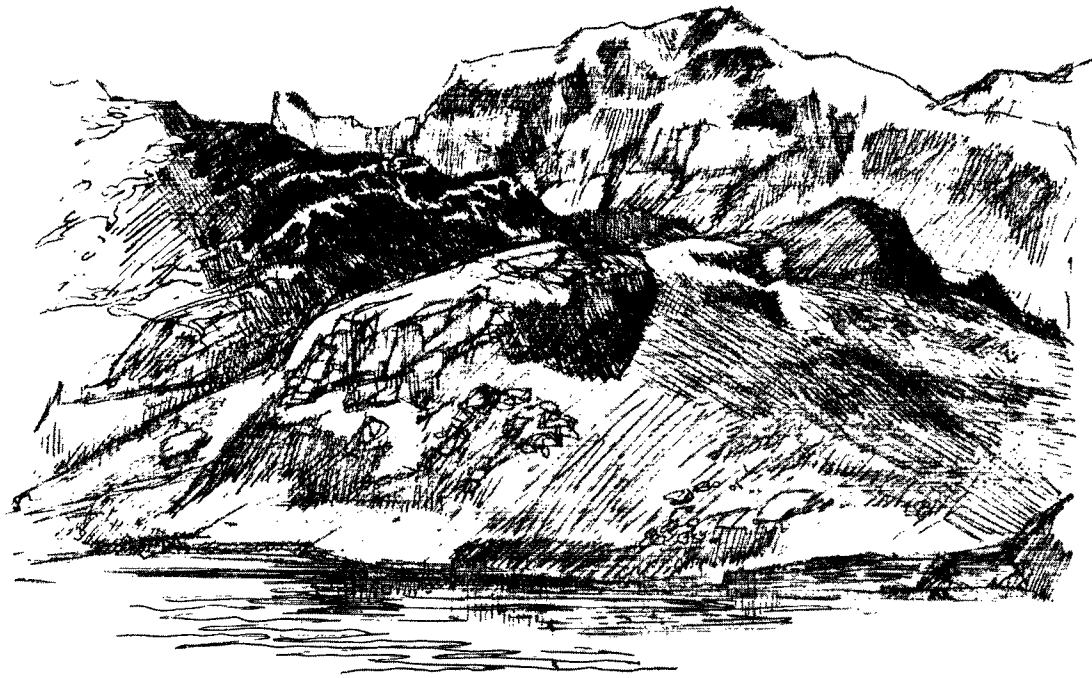
Fra det inderste af denne arm, er der det længste grønne stræk til havet fra indlandsisen, der findes i Sydgrønland. Men den skønneste fjord af dem alle er Tasermiutfjorden, den som nordboerne kaldte Ketilsfjorden. Størisen som i sommermånederne lægger hindringer i vejen i syddistriktet, kommer aldrig herind. Derfor kan man fiske længe før andre steder ved et udsted, der hedder

Tasiussak. Sejlturen ind i fjorden går forbi et bisartformet fjeld, som kaldes svinetrynen og videre frem, efter at have passeret Tasiussak til Kûgssnak, en elv som er berømt for sine mange laks. Og sine usædvanligt imponerende høje fjelde. Trækker man sin båd op ad elven, et vanskeligt job, da der er mange sten midt i elven, selv ved højvande, ender man ved en sø, Tasersuak, der ganske er omgivet af træbevoksede fjelde, næsten som i Norge. Vandet får en særlig azurblå farve, og ved at ro gennem søen, der er ligesom delt i to ved et knæk, kommer man på et par timer, vel at mærke når søen er stille, til Paradisdalen, eller Qingua, som den hedder.

På vor tur lå en fiskestang dovent bagud i håb om bid af laks, og fiskeren blev da heller ikke skuffet, da et ryk fortalte, at en laks var luret på blinket. Og så begyndte denne kamp, som lystfiskere elsker, med at give snøre, med at køre den arme fisk, der sprællede for sit liv, træt, og omsider lå da også et vidunderligt eksemplar i bunden af båden. Stille var her, kun lyden af åretoldene, der knirkede, afbrød denne fred.

Man glider ind i et delta, som er udløbet af den brede elv, der løber igennem dalen. Og nu ligger hele dalen i sin vældige bredde og med en tvillingehøj til højre udbredt for den rejsende. Langs bredderne vokser kæruld og bregne, siv og mange græsarter og længere inde i dalen breder blåbær og sortebær sig i bugnende mangfoldighed. Krattet blev vanskeligt at forcere og blev efterhånden til træer. Imellem var der flader med mos og renlav i hvide og grågrønne klatter, og klokkeblomster og den allestedsværende lilla niviarsiaq, større end man før havde set. Mellem træerne lyste kæmpestore svampe, somme som dybe tallerkener, et helt måltid i een svamp. Og overalt stod en lille gul plante, der voksede med nedfaldende tætte fibertynde grene som små fyrværkeriraketter, der var faldet ned her, og endnu ikke havde mistet ilden. Og kodriver i grønne buketter og atter krat og høje træer, indtil tvillingehøjene er nået. Så først blev der tid til hvile og et tilbageblik. Og nu så man rigtigt det imponerende fjeld, der dannede baggrund med den grønblå sø, som et bredt bånd ved foden. Solen stod bag ved fjeldet og fik derved sneklatterne til at lyse mod det mørkerøde fjeld. Fjeldets konturer viste myriader af spidser som finnen på en ulk, og en stribe af sølv delte det i to. Det var een af de mange elve, som også her gav den eneste klingrende lyd i dette paradys. Men foran lå en gammel nordboruin, målet for vor vandring.

Og der lå den så, denne århundredgamle menneskebyggede stenkrans med en lav indgang, hvorover en vældig overliggersten var anbragt. Altid når man ser disse gamle bygningsværker, undrer man sig over, hvordan disse enorme sten er blevet anbragt. I midten fandtes en firkantet sten, som naturen havde anbragt som bord, men menneskene selv havde bygget sig sovesteder i buer, der gik ind under

stensætningen, et tegn der kunne tyde på, at der ikke havde været tag, men at stedet var blevet brugt af fårehyrder kun om sommeren. Formodentlig havde de så drevet kvæget længere ind i dalen, hvor der var forbindelse med gårde. For denne bygning ligger ganske isoleret i forhold til de andre optegnede steder, man har. Bunden og stenene var dækket med enebærgrene, fyldt med bær. Og man sad her i midten på den store sten og fantaserede over det ensomme liv disse mennesker måtte have levet. En udbygning kunne tyde på, at man havde haft en kødgrav, som man ser det allevegne, mod nordsiden. Det var vanskeligt at rive sig løs fra dette velbevarede tegn på, at mennesker for mange århundreder siden virkelig har levet her.

Mange træer er høje, men man ville få et stærkere indtryk af størrelsen, hvis ikke storme havde kroget og bøjet dem. Birketræerne levede deres eget sammen-sluttede liv. Et rankt birketræ i midten og ud fra dette bøjede sig andre i en krans,

som hofdamer der nejer for deres dronning. De vender ryggen til alt, bøjer deres toppe mod midten. Et fænomen der gentog sig.

Det var nu blæst op, søens farve var skiftet til gulgrønt, og bølgernes kraft gjorde båden tung. Nu tog det dobbelt så lang tid at komme forbi de tre øer, der lå i søen, og tilbage til elven. Vi gik i land ved store lavpittede sten, hvorpå naturens maler havde tabt nogle farveklatter i form af orangefarvet lav, spillende i alle ildens nuancer og irgrønne mospuder. Gennem krattet tilbage til motorbåden i fjorden plukkede man et utal af kæmpesvampe og blåbær, mens båden atter blev staget ned ad elven af mandskabet, og af laksen fik vi et vidunderligt måltid. Vi levede i sandhed af landets fedme. Næste mål inde i fjorden var klosterdalen, Tasermiutsiaq. Tågen svøbte sig kold om tinderne i klosterdalen næste dag, og havde ciseleret alle furer og revner hvide, når den bølgende sneg sig bort og åbenbarede knejsende fjelde med spidser og tårne i baggrunden, som et råt udkast til Milanodom. Et vældigt vandfald fra den bugtede elv gennem dalen buldrede ned i fjorden over afrundede terasser, slidt af seklers kaskader. De stejle brinker langs hver side af elven, kronedes med piletræer, birkekrat og røn. Til venstre for elven lå resterne af det gamle kloster, og mange stensætninger, der kunne se ud til at være grave, var overgroet med enebærlyng, der lå som et grønt tæppe og skjulte de gamle munkes sidste hvilested. Og imellem gravene stod høje gulgrønne bjørneklo og lyste med sine knipper af små sole.

Strøet rundt på terrænet lå store hvide sten, skjult af sorteblåt lav, i størrelse som store valmuer. Og som man såd der, og så de skyhøje fjelde med spidserne i baggrunden og de gigantiske katedrallignende former på hver side af dalen, med den blå sø, hvorfra elven snoede sig, kunne man ikke lade være at tænke på livet på dette sted, som det havde formet sig for mange, mange år siden. Man forstod, hvorfor der netop her var blevet bygget et kloster, hvorfor netop dette sted havde inspireret kirkens mænd til at leve livet her. I sandhed, her ville man kunne føle andagt overfor skaberen i ydmyghed over hans mægtige formåen. Og man så disse beskedne mænd passe deres dont, hente vand ved elven, plukke bær og svampe, og sikkert også passe kvæg. Hengive sig til en helt uforstyrret tilbedelse, langt fra verden. Og de har kunnet, ligesom vi nu, sidde og glæde sig over fjeldene på den anden side fjorden, over de storladne konturer og de smukke foranderlige snemønstre på den sortbrune væg med de stenskurede kløfter, der danner en lysere farve. Og ved foden de grønne flader med de rindende elve omgivet af lysende giftiggrønne kanter af mos, mens de havde vandfaldets musik at lytte til. Måske den eneste de kendte. Og vi så dem gå rundt i deres selvvalgte exil, indtil den dag, der blev deres sidste. De må have vidst, at når først de betrådte dette sted, efter en lang og anstrengende rejse, var der ingen vej tilbage. Måske har de rejst

rundt og besøgt syge og undervist, men derom ved man intet. I bunden af fjorden er en bræ, en grim stejl ismur som tydeligt ses fra klosterdalen. Den må de også have haft for øje, selv om den måske den gang var aktiv og derfor har virket mindre uhyggelig.

Det var voldsomt lavvande, da vi forlod dette sted. Den ravgule tang lå som en bred bræmme om foden af fjeldene, og alle havde de iført sig hvide pudderparykker. Et tegn på at sommeren var på held i fjorden. Vi sejlede tilbage gennem fjorden med et stærkt indtryk af dens storslåede skønhed og evige ro.

